

Szerkesztőség kiadó hivatal és nyomda
 Uj-Kolozsvár, St. Baron
 Pop. (Brassai-utca) 10
 Telefon: Szerkesztőség
 és kiadóhivatal — 977
 Sz. N. Sz. — 977
 Kéziratok kizárólag
 a szerkesztőséghez
 adandók. Kéziratokat
 adunk vissza.

UJ KELET

SI DO-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 Romániában
 Egész évre — — 850
 Félévre — — 460
 Negyedévre — — 240
 Egy hónapra — — 85
 Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lei
 Bukarestben — 5.—
 Csehszlovákiában
 Egy hónapra — ck 35.—
 Egy szám — 150

1925 szeptember 2. Szerda

Budape

Uj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 202 szám

5685. Elul 13

Mást értettünk

Belgrádban ebben a pillanatban nemzetközi tanárkongresszus ülészik, amely azt tűzte ki célul, hogy a világ ifjúságának nevelését az eddiginél egészségesebb irányba próbálja terelni. A gyűlölködés és idegenkedés helyett, amellyel a különböző nemzetekhez tartozó fiatalság tekint ma egymásra, megértést és szeretetet akar ébreszteni. Ebből a célból nagyszabású utazásokat fognak rendezni, amelyekben a különböző államok tanulóifjúsága venne részt, hogy így is összeszokjanak, ezenkívül pedig idegen országokat és népeket is megismerjenek. A belgrádi tanárkongresszus, nagyon helyesen, abban látta meg a maga feladatát, hogy az *osztón* helyébe az *ismeretet* akarja tenni. Kétségtelen, hogy a nemzeteket elsősorban az választja el, hogy *nem ismerik egymást*. Milyen könnyen ébred például az emberben idegenkedés, ha olyanok társaságába kerül, akiknek nyelvét nem érti. Azonnal hajlandó minden rosszat feltételezni róluk mert hiszen igazán nem lehet tudni miről beszélnek. Feltételezzük ilyenkor, hogy vagy rólunk, vagy hozzátartozóinkról, vagy népeinkről és országunkról van szó, szapulnak bennünket, lekicsinyelnek és sértegetnek. Velünk született tartózkodással figyelünk rájuk és mindjárt készek vagyunk őket ellenségünknek nyilvánítani. Pedig a legtöbb esetben ők egészen mindennapi dolgokról társalognak. A vendéglőben megüti a fülünket egy-egy jelentősebb szó, mint például „határ”, vagy „állam”, vagy „rendőrség” és mi már azonnal félve nézünk körül és hajlandók vagyunk rögtön azt hinni, hogy ellenünk „megy ki” a beszélgetés. Valójában azonban ők azt mondták: „a határ rögtön a folyónál kanyarodik...”, vagy „az állam határozottan egy erőszakos intézmény...”, vagy „a rendőrségre idővel nem is lesz szükség.” Tehát nemcsak, hogy nem rólunk, vagy ellenünk beszéltek, de egyenesen magasrendű és a nemzeti és társadalmi előtételeken felülálló beszélgetést folytattak. Aki értette a nyelvüket, az persze rögtön tisztában volt ezzel és az már egészen más szemmel is nézte az „idegeneket”. Meg volt velük a kapcsolata, tudta, hogy azok mit gondolnak és mit mondanak, értette őket, *közössége* volt velük. Egy kis nyelvtudás tette az egészet. Néhány meghitt óra a szótárral.

Bizonyos, hogy annyiféle nyelvet, ahány nemzetiség van a világon, nem lehet megtanulni. De legalább azoknak a nyelvét beszéljük, akik között állandóan élünk. Svájcban aligha lesz szükség arra, hogy az ifjúságot népközelítési céljából a különböző kantonokba utaztassák. Ott háromféle nemzet lakik és ezt a három nyelvet majdnem mindenki beszéli. Ha a belgrádi tanárkongresszus meg akarja könnyíteni a népi surlódások elsimitását, mindenképp előtt azt propagálja majd, hogy *legközelebbi szomszédunk* nyelvét tanuljuk meg. Mert ki idegenkedik például közülünk a szamojedektől, a nyam-nyamoktól, vagy a lappoktól? Innen messziről legalább is érdekes és hangulatos színen látjuk őket. Az ilyen messzi földre vivő nemzetközi diákkirándulások arra mindenestre jók lesznek, hogy azok, akik résztvesznek bennük, ezeknek a népeknek különös szokásait, természetrajzukat és országukat megismerjék. Maguknak a népeknek a lelke azonban egy milimétert sem fog közeledni hozzájuk, ha csak még jobban el nem távolodik. En például nagyon szerettem az arabokat — amíg nem ismertem őket. De ahogy azután hónapszámra ott kószáltam közöttük idegenül és elhagyottan, ahogyan rámbugyborékol a torokhangjuk és a fejem fölé lendültek irtó mozdulataik, ahogy egy rongyos szót nem értettem abból, amit mondtak és ahogy mindig feltételeztem, hogy most épp rólam beszélnek és ellenem szönek valamit, — az bizony semmiképpen nem volt alkalmas arra, hogy megsze-

ressem őket. Igen, ott távolodtak el tőlem, az ő saját országukban, amikor legközelebb álltam hozzájuk. És megint csak azt éreztem, hogy ez azért történik, mert nem ismerem a nyelvüket és nem tudom, hogy mit beszélnek. Biztosan megtörtént, hogy ők azt mondták: „leves” és én úgy hittem „bomba”, vagy azt mondták „gyerek” és én úgy értettem „zsidó”. Meg voltam róla győződve, hogy a szavakat összezsavarom a fogalmakkal, hogy mondataik mögé más jelentést teszek, hogy akarattal hazudtatam őket magamnak. Válmí pedig mondta bennem, hogy ugyan! Ezek épp olyan emberek, mint te vagy, rendes, becsületes fickók — én mégis azt éreztem: gazemberek. Azóta persze szégyenkezve tudom, hogy vannak közöttük pompásan kifinomult ember-

példányok. És egy Sukri Beykas nevű arabról, aki elől retteggve húzódtam el, hallom — egyetemet végzett, nagyszerű intellektus.

Talán az lenne a legjobb, határozzuk el, hogy mindenkiről a *legjobbat* tételezzük fel. Ebből az *alapérzésből* induljunk ki embertársainkkal való érintkezéseinkben és akkor aligha fogunk csalódní. Természetesen, nem beszélék itt a nagyobb politikai és osztályhelyzeti ellentétekről, amelyekben semmiféle barátkozásnak helye nem lehet, csupán a mindennapi érintkezéstről, amely azonban adott életünket teszi és éppen mert napról napra keresztülmegyünk rajta, szükséges, hogy minél kellemesebb legyen.

A belgrádi tanárkongresszus erre az alapérzésre igyekezzék ránevelni az ifjúságot.

Ben Ami

Megállt Anglia gyarmati kereskedelme

A tengerészstrájk átterjedt Indiára és Délafrikára. Politikai ügynökök tüzelik a matrózokat

(London, szept. 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden jelentettük, hogy az angol kereskedelmi tengerészet legénységének nagyobb része sztrájkba lépett. A sztrájknak az az oka, hogy a tengerészek fizetését havi egy fonttal leszállították. A tengerészek szakszervezete a leghatározottabban ellene szegült a bérleszállításnak és minthogy a hajóstársaságok nem hajlandók a bércsökkentéstől elállani, kiadták a sztrájk jelszavát. Az első órákban csupán az angol kikötőkben horgonyzó hajók legénysége állította le a munkát. Több mint ötszáz kereskedelmi gőzös vesztegel ebben a pillanatban a különböző kikötőkben. Southampton és Hull teljesen kihalt. A kikötőkben semmi élet nincs, egyetlen hajó nem indul és nem fut be. A tengerészekhez csatlakoztak a rakodómunkások is. A különböző matrózkorcsmák és lebujsok azonban soha nem látott fellendülést mutatnak. Amitől az első pillanatban tartottak, nevezetesen, hogy a sztrájk átterjed a gyarmatokra, valamint az utban lévő hajókra, az mára be-

következett. Bombayból érkező jelentések szerint, az angol hajók matrózai augusztus 29-én váratlanul abbahagyták a munkát, több gőzös pedig, amelyek néhány mérföldnyi uton voltak, hirtelen visszatértek az indiai kikötőkbe. Ugyancsak sztrájk hírek érkeznek Délafrikából is. A transvaali munkáspárt ma táviratilag kérte a londoni kormányt, lépjen közbe a hajóstársaságoknál, hogy a bércsökkentéstől elálljanak, mert ellenkező esetben Anglia egész gyarmati kereskedelmét súlyos veszély fenyegeti. A délafrikai partokon egyes hajók még szolgálatban vannak ugyan, de félt, hogy a legközelebbi órákban már ezek is megállanak.

Politikai körökben az a hír van elterjedve, hogy a sztrájk mögött politikai ügynökök állanak, akik Anglia gyarmati relációit akarják még kuszáltabbá tenni. A londoni kormány most azzal a tervvel foglalkozik, hogy amennyiben a hajóstársaságoknál történő intervenciója eredménytelen maradna, hadihajókat állít be a gyarmati kereskedelem szolgálatába.

Mussolini az örök város autonómiájára is rátette kezét

Kormánybiztost neveztek ki Róma élére. Végső célközök a fascizmus uralmának biztosítására

(Róma, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A minisztertanács elhatározta, hogy Rómát megfosztja autonómiájától és a város élére kormánybiztost állít. A rendelkezés megindokolása az, hogy Rómának, mint fővárosnak, reprezentatív és politikai kötelességei vannak, melyeket saját bevételéből nem képes fedezni, tehát az egész nemzet óhaja, hogy Róma az ország valódi központja legyen. Kormánybiztossá, illetve hivatalosan kormányzóvá valószínűleg Cremonesi szenátort fogják kinevezni. A fascista sajtó ezt a rendelkezést arra használja fel, hogy a többi nagyváros autonómiájának megvonását követeli a kormánytól.

Az autonómia felfüggesztése nem hat váratlanul, hiszen Mussolini már hónapokkal ezelőtt életbeléptette a községi választásokról szóló reformját, amely párhiveinek még nagyobb többséget biztosít a községi képviselőtestületben, mint a kamarában, ahol pedig a képviselők kétharmada fascista és mert Olaszország községei és városai közül százak élén máris kormányzó áll, de ez az állapot csak úgy állandósulhat, ha a fascista kormány akaratát nem utközik a nemfascista községtanácsok működésébe.

Az ellenzék teljes kiküszöbölése a községi és egyáltalán a politikai életből, ezt célozza Mussolini merész sakkhúzása, melyet általános

meglepetésre épen a fővárosnál alkalmazott.

Evezredéig négy betű szimbolizálta Róma szabadságát, melyet az iskolában megtanult mindenki és amely az örök város címerét ma is ékíti: S. P. Q. R. (Senatus populus que Romanus = A római szenátus és a nép.) Magyarán: a római polgárok szabad közössége. Ennek a négy betűnek jegyében szerezte meg Róma az ókorban világhatalmát, ennek jegyében szállt szembe később a pápasággal, míg a nemzeti egység és a pápai állam megszűnése vissza nem adta szabadságát és önkormányzatát. A város autonómiájáért zajlott le I. Napoleon idejében *Angelotti* Cesare vérbefojtott szabadságharca és a császár bukása után a pápaság, hogy a vakmerő szabadságmozgalomnak még a nyomait is eltüntesse, beszűntette a csatornázást és az utcák kivilágítását.

Róma detronizálása csak újabb lépés a fascizmus végcéljainak beteljesedéséhez. Elmúlt az idő, mikor még azt hitték, hogy a fascizmus és a demokrácia irányelvei összeegyeztethetők és a fascizmus most vasmarokkal kénytelen kormányozni, ha nem akarja, hogy az ellenzék bármely oldalán is felülemelkedjen. Miután pedig a fascizmus hívei a látszat ellenére is csak elenyésző kisebbség, Mussolini kénytelen a parlamentarizmusnak még a jelenlegi csökevényes maradványait is megsemmisíteni, hogy uralmát biztosítsa.

Tegnap még hazaáruló, ma már miniszterelnökhelyettes

Radics István Pasics helyettese lesz a rekonstruált kormányban

(Belgrád, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Radics-probléma ma már elvesztette minden titokzatosságát. A hajdani néptribun, mártír és Moszkva szövetségese, akit Pasicsék halálra szántak, ma már a legjobb uton van ahhoz, hogy hajdani leggyűlöttebb ellenfelének: Pasicsnak helyettese legyen. Erre vall az a körülmény, hogy a zágrábi politikai körökben erős titkolózás észlelhető, ami rendszerint nagyjelentőségű események megelőzője.

Ezzel egyidőleg Radics István erős agitációt fejt ki, hogy a megegyezést a horvát nép között minél népszerűbbé tegye és környezetéből olyan hírek szivárognak ki, hogy Radics nagyobb kötelezettség és felelősség vállalására törekszik. Az ő kormánybalépése és minisztersége már elhatározott dolog, és párthívei

annak bekövetkezését a közeljövőre állítják.

A Radics párt köreiben kifejezetten kívánják, hogy vezérük vállaljon miniszteri tárcát és mint felelős miniszter működjen közre a horvátországi viszonyok szanálásán.

Állítólag maga Radics nem helyez sulyt arra, hogy ő miniszter legyen, vagy ne legyen, de pártja egyöntetűen azon az állásponton van, hogy Radics minisztersége feltétlen szükséges.

Belgrád, szeptember 1. Politikai körökben egyre jobban terjed a közeli kormányrekonstrukció híre. Azt hiszik, hogy Pasics hazatérése után a rekonstrukció azonnal bekövetkezik. A hírek szerint az új kormányban Radics István mint miniszterelnök-helyettes fog résztvenni.

A kongresszus utolsó akkordja

A válság nagy izgalmat. Követelik a Talmud fokozott tanítását és a bibliakritika beszüntetését. Új javaslat az iskolarendszer biztosítása érdekében. Az amerikai zsidóság és a Jewish Agency

(Bécs, szept. 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A cionista világkongresszus, amint azt már az Uj Kelet tegnapi számában is jelentettük, hétfőn hajnalban hat órakor véget ért. A kongresszus utolsó akkordjairól, alábbi tudósításunk számol be:

Szombat este zajlott le az az ülés, amelyen a kongresszust izgalomban tartó válság megoldódott. Már a kora esti órákban élénk élet uralkodott a folyosókon, ahol általában tudni vélték, hogy a dr. Leon Reich elnökle mellett működő speciális bizottság elkészítette azt a határozatot, amely Weizmannnak és Szokolovnak fentartás nélküli bizalmat szavaz, amely követeli továbbá, hogy maradjanak az ügyek élén és felhatalmazást kapnak egy új exekutive összeállítására.

Nyolc órakor ült össze az állandó bizottság, hogy újra megtárgyalja a betervezett határozati javaslatot. Weizmann elnök megjelent az állandó bizottság ülésén, ahol nyomban közölték vele a speciális bizottság javaslatát. Miután átolvasta a szöveget, kijelentette, hogy ebben a formában, amely a szerdai „kisiklást” rendbe igyekszik hozni, elvileg beleegyeznek. Az állandó bizottság most már afölött határozott, hogy az új rezolúciót milyen formák között hozza a kongresszus plenumának tudomására. Az állandó bizottság tanácskozásai során az egyes ellenzéki pártok képviselői kijelentették ugyanis, hogy a rezolúció fölött csak akkor szavazhatnak, ha ismerik az exekutívénak azt az új listáját, amelyet Weizmann és Szokolov állít össze.

A nevelésügy problémája

Közben a kongresszusi teremben a kíváncsiak óriási tömege nyomult, akik feszült érdeklődéssel várták a krízis megoldását. A legtöbb delegátus a különböző bizottságokban tanácskozott és az állandó bizottság ülésein volt elfoglalva. Amikor Motzkin elnök félkilenc órakor megnyitotta az ülést és felolvasta a zsidó nevelésügyhöz feliratkozott delegátusok neveit, hiába olvasta fel a neveket, mert egy sem volt jelen. Később jelentkezett szólásra rabbi Amiel (mizrachi), aki jiddis nyelven mutatott rá, hogy a cionizmus nemcsak a zsidó kérdés megoldása, hanem Herzl szava szerint a zsidóság ügyének megoldása is. A zsidóság lényege azonban sokkal nagyobb és fontosabb, mint a hébernyelv megújítása. Ennek a véleményének ad kifejezést, hogy az a nevelési rendszer, amely Palesztinában nem alapul vallási szellem, annak kevés köze van a zsidósághoz és annak lényegéhez és inkább csak nyelvi és formai elemeket tartalmaz. Nagyon sajnálja, hogy az iskolákban oly keveset tanítanak a Talmudból. Majd a bibliakritika ellen tiltakozik és kijelenti, hogy ez voltaképpen nem egyéb, mint asszimilációs törekvés.

Mossinsohn, a tel-avivi héber gimnázium

igazgatója, rámutat a költségvetés tanügyi tételére, amely elégtelen ahhoz, hogy a palesztinai nevelésügy menetében zavarok ne álljanak elő. Tekintettel azokra a mostan bevándorló elemekre, akik nem tudnak eléggé héberül, nagy szükség mutatkozik a héber munka kiépítésére.

Hittközségi támogatást a zsidó nevelésügynek!

Dr. Klee mindenekelőtt rámutat annak a szükségességére, hogy a héber nevelésügy Palesztinában a cionista exekutive vezetése és igazgatása alatt maradjon. Erre azért van különösen szükség, mert a nevelésügyet egységes szellemi felfogás alá kell fogni. Azonban az iskolaügy eddigi pénzügyi megalapozásán változásokat kell eszközölni. Követeli, hogy állapítsák meg az iskolaköteles gyermekek számát és ezt a számot szorozzák meg azzal az összeggel, amely szakszerű számítások szerint szükséges egy-egy gyermek neveléséhez. Ez az összeg, mint pótköltségvetés szerepeljen, a szükséges pénzeket pedig más körökből és más alapokból teremtsék elő. A héber iskolaügy számára nem cionista körök pénzét is igénybe kell venni. Javasolja, hogy ebbe a munkába vonják be a diaszporában élő zsidóságot minden pártállásra való tekintet nélkül. Nem hiszi, hogy ma legyen a diaszporában olyan zsidó hittközség, amely ne bocsátana bizonyos összeget a palesztinai nevelésügy rendelkezésére. A zsidó hittközségeknek e hozzájárulásával biztosítani lehetne a palesztinai nevelésügy fejlődését. Javaslatát gyakorlati kivételére egy munkabizottság összeállítását javasolja.

Miután még Brainin (Amerika), rabbi Fishmann (Mizrachi), Rosenbeck és Guttmann (Hitachdut) beszéltek, a vitát bezárták. Motzkin elnök felfüggeszti az ülést. A Ház feszült érdeklődése percre perre fokozódik, a kongresszus érzi, hogy a következő percekben elhatározó dolgok fognak történni. Éjjel tizenegy órakor, majdnem egy órai szünet után, az ülést újra megnyitják. Az exekutive bevonul a terembe, élén Weizmannnal és Szokolovval. A kongresszus és a karzat percekig tartó viharos órációt rendez.

A történelmi nyilatkozat

Motzkin elnök az állandó bizottság elnökének, Goldberg képviselőnek adja át a szót. Goldberg elmondja, hogy az állandó bizottság két napon át tanácskozott, megvizsgálta az egyes pártok által tett deklarációk értelmét, hogy megállapítsa, miként értelmezhetők azok és hogy a lépő exekutívával szemben a pártok milyen állást foglalnak el. Majd héber és angol nyelven a következő nyilatkozatot olvassa fel, amelyet azután az állandó bizottság elnökhelyettese, dr. Leon Reich fordít le németre:

„Tekintettel a nyilatkozatra, amelyet a szer-

vezet elnöke az executive nevében tett, az állandó bizottság a kongresszusi csoportok képviselői túlnyomó többségének meghallgatása után megállapította, hogy az augusztus 23-án a felmentés megadásával kapcsolatos deklarációk nem adtak okot az exekutive augusztus 27-én történt visszalépési nyilatkozatára.

Az állandó bizottság túlnyomó szavazati többséggel állapította meg, hogy a szervezet további politikai vezetése dr. Chaim Weizmann és Nachum Szokolov által a cionizmus érdekében való és felszólítja őket, hogy maradjanak a mozgalom élén.

Miután a határozatot francia nyelven is felolvasták, az elnök szavazatot readel el, amely 217 szavazatot hozott a javaslat mellett, 15 szavazatot a javaslat ellen, 18-an pedig tartózkodtak a szavazástól.

A szavazat ideje alatt óriási izgalom uralkodik a teremben. Amikor az elnök kérdi, hogy ki szavaz a javaslat mellett, egy átláthatatlan tömeg emeli fel piros jegyét és szinte lehetetlen összeszámolni a szavazatokat. Jó időbe kerül, amíg ezt mégis megejthetik. Amikor az elnök a radikális csoportok határozatellenes tizenöt szavazatát olvassa össze, a karzatról pírj-kiáltások hangzanak. Motzkin elnök nyugalomra inti a karzatot és kiüritéssel fenyegetőzik. Az elnök ezután megkérdezi a Házról, hogy ki tartózkodott a szavazástól. Erre a baloldalon tizennyolcan emelik fel kezüket. Ezt nagy nyugtalanság és mozgás követi.

Vita a Jewish Agency fölött

A szavazás után a kongresszus ismét visszanyerte régi képét. Megkezdődött a Jewish Agency fölötti vita. A politikai bizottság referense, Rottenberg, éjjel fél tizenkettőkor vezette be a vitát a Jewish Agency kibővítéséről. Minthogy azt hitték, hogy Weizmann is részt vesz a vitában, az ülésterem és a karzatok egészen megteltek. Az angol nyelvű referátumot Cohen németre fordította. Az előadó történelmi áttekintést nyújtott az Agency-gondolat fejlődéséről az Egyesült Államokban. Weizmann és Ruppinn működésének köszönhető, hogy a gondolat utat tört magának. Ez ügyben Amerika Palesztina barátai eddig két konferenciát tartottak Weizmannnal.

A határozatot a bizottságban túlnyomó többségben fogadták el, a kisebbségi pártok azonban fentartották maguknak a jogot, hogy a kongresszus elé megjegyzéseket terjesszenek. Ezután felolvasta a javaslatot úgy, amint azt az Uj Kelet tegnapi száma közölte.

Soloweitschik részletesen indokolja a radikális ellenzék kisebbségi szavazatát. Beszéde közben megjelenik Weizmann, aki eddig páholyban ült. Soloweitschik határozottan tiltakozik az ellen, hogy a Jewish Agency vezetése a cionista szervezet kezéből átmenjen egy olyan testületébe, amely nem cionistákból áll. Ez a cionista mozgalom nagy veszedelme, amellyel szemben csakis minimális materiális támogatás várható. Az orosz Krim-tervezet már előre is veti árnyékát. A többségi Jewish Agencyre vonatkozó határozat — szerinte — szükségesszerűen a szervezet összeomlásához vezet.

Szónok ezután kijelenti a radikális ellenzék nevében, hogy a Jewish Agency kibővítéséhez csak demokratikus választások alapján járulhat hozzá és pedig olyan garanciák mellett, hogy a megválasztottak felelősek egy közös fórum előtt.

Zsoldos tanintézet
Az ország legrégibb és legjobb előkészítő tanintézete. Teljes anyagi felelősség mellett készít elő középiskolai magánvizsgákra, ösztöndíjra vidéki tanulókat is.
Budapest, VII., Dohány-u. 84. Tel. J. 124-47.

Ha művészi kiváló fa-, vas- vagy réz-butort, zongorát
szerezni, ne várja az utat Marosvásárhelyre és tekintse SZÉKELY ÉS RÉTI
ERDELYI RÉSZV. TÁRS. Butorterméi, szaxofonok furnatrukkjeit legolcsóbban itt szerezhetik be

Győzdön meg hogy ajánldéktárgyakat arany, ezüst és brilliánsárkban legolcsóbban nálam szerezheti be.

F. Markovits, Cluj Arany ezüst és brilliánsárkban a legkényesebb igényeket is ki elégítő nagy választék.
Wesselényi M.-u. No 20.

Pana Bukares

(Cluj-Kolozsvár, s tudósítójától.) Két nában, egyszerű utitkatlanul markáns fejpályaudvaron. Az idét-három régi megBukarest tudomást sIstrati, a legnagyobb száműzetéséből hazat

Braila szük és mherhordó, később van csaposlegény volt hihetetlen kalandokélet után írásaira hirték fel és Panait I sikra világhírű író Knut Hamsun életu brailai fiúnak életét mért. Husz ezteend még mint fiatal sul dig lakás nélkül kö Apja korán elhalt, omaga a legkülönkényerét s talán ő husz esztendő mul legkiválóbb kritikus írni azzal a címmel és az író.

Életének külső merik ma már I hogy 1906 ban meg hordórák sztrájkja Bukarestben megje lyekben már bontog hogyan belekevered zadásokba, amelyne időre bucsut monó szállt és mint hajó ázsiai partokat, vé mokát, egy darab meg, majd később lett a tanyája. A v seinek éveiben a „züllötték társadalmi Pálinkagözös matrosok, párisorban él levegő-exisztenciák utcai gyorsfényképhordó, vagy munká években rövid idő és Brailába, 1916-k a háborút megüze resztül Svájcba jut seken ment kereszt lebben megrokkant ahonnan elküldött gényének kéziratá a perctől kezdve Legalább is a nyu mert a konzervatív még sokáig nem amikor egymásutá a sajtót és amikor omaga fordította

Robusztus toll s valami furcsa, e belőlük szerte. Pr bennük határozot falusi és városi p dőkért harcol. Mo zsidótárgyu regén ben, mint ő mag tid zsidók életét gényiségben és til kobkával. Társada el semmiféle párt de forradalmiság embermassza, an élte le ifjuságát munkásokat, zsi csodálatos írói ké ben vetiti ki.

Panait Istrati landó lakása, de hány hónapra mindig nincsen lágírű író nem meghitt barátja. gát lapunk egyi méltatni.

Panaít Istrati Bukarestbe érkezett

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Új Kelet tudósítójától.) Két nappal ezelőtt szürke utruhában, egyszerű utitáskával a kezében egy szokatlanul markáns fejű utas szállt le a bukaresti pályaudvaron. Az idegent nem várta senki, csak két-három régi meghitt barátja, a hivatalos Bukarest tudomást se vett arról, hogy Panaít Istrati, a legnagyobb élő román író önkéntes száműzetéséből hazaérkezett.

Braila szük és mocskos utcáiban előbb teherhordó, később valamelyik matrőzkorcsmában csapotelény volt Panaít Istrati, azután egy hihetetlen kalandokkal és szenvedésekkel teli élet után írásaira hirtelen a legnagyobbak figyelmek fel és Panaít Istrati egyik napról a másikra világhírű író lett. Maxim Gorkij, vagy Knut Hamsun életutójával lehet ennek a bizarr brailai fiúnak életét is és írói aktivitását össze-mérni. Husz esztendővel ezelőtt Panaít Istrati még mint fiatal suhanc, mindig éhesen és mindig lakás nélkül kóborolta végig Braila utcáit. Apja korán elhalt, anyja szegény mosónő volt, ömaga a legkülönbébb munkával kereste a kenyerét s talán ő maga se hitte volna, hogy husz esztendő múlva George Brandeis Európa legkiválóbb kritikusa és esztétikusa könyvet fog írni azzal a címmel: Panaít Istrati, az ember és az író.

Életének külső körülményeit nagyon jól ismerik ma már Romániában is. Tudják jól, hogy 1906-ban megszervezte a brailai kikötőhordárok sztrájkját és cikkeket küldött be a Bukarestben megjelenő Socializmulnak, amelyekben már bontogatta oroszlánkörmeit. Valahogyan belekeveredett az 1907. évi parasztlázadásokba, amelynek leveretése után hosszú időre bucsut mondott az országnak. Hajóra szállt és mint hajómunkás beköborolta a kisázsiai partokat, végigcsavarogta a Balkán-államokat, egy darab ideig Szíriában állapodott meg, majd később Konstantinápoly külvárosa lett a tanyája. A vándorlásoknak és nélkülözéseinek éveiben a „nyomorultak, elesettek és elzülötték társadalmi rétege” volt a környezete. Pálíngagözös matrőzök, osztálytudatos munkások, párisorban élő zsidók, utcai árusok és levegő-exisztenciák életét élte önmaga is. Hol utcai gyorsfényképező volt, hol cipőtisztító, zsákhordó, vagy munkanélküli csavargó. Az 1910-es években rövid időre hazavetődött Bukarestbe és Brailába, 1916-ban, még mielőtt Románia a háborút megüzenté volna, a Balkánon keresztül Svájcba jutott el, hihetetlen nélkülözéseken ment keresztül újból, míg testben és lélekben megrokkanna a nizzai kórházba került, ahonnan elküldötte a Kyra Kyralina című regényének kéziratát Romain Rollandnak. Ettől a perctől kezdve Panaít Istrati beérkezett. Legalább is a nyugati literatúra érkeztet be, mert a konzervatív és hivatalos román irodalom még sokáig nem akart tudni róla. Akkor sem, amikor egymásután öt újabb könyve hagyta el a sajtót és amikor franciául megírt könyveit ömaga fordította át románra.

Robusztus tollal készültek ezek a könyvek s valami furcsa, egészen sajátos levegő áramlik belőlük szerte. Programirások és még sincsen bennük határozott egyenesvonalu program. A falusi és városi proletárokért, az üldözött zsidókért harcol. Most készül egy nagyszabású zsidótárgyú regénye a Perlmutter család, amelyben, mint ő maga mondja a gerinctelen Aristid zsidók életét fogja szembe állítani a szegénységben és üldözöttségben is öntudatos Eizikókéval. Társadalmi elgondolásait nem szűkíti el semmiféle pártpolitikai sablon. Forradalmár, de forradalmiságában olyan zűrös, mint az az embermassza, amelynek közvetlen közepében élte le ifjúságát és ezt a bizarr környezetét, munkásokat, zsidókat és lumpenproletárokat csodálatos írói készséggel a maguk nyersségében vetíti ki.

Panaít Istratinak ma Párisban van az állandó lakása, de hazakivánczozott és egy néhány hónapra lejtött Bukarestbe, ahol még mindig nincsen otthon és ahol a ma már világhírű író nem várta senki, csak néhány meghitt barátja. Panaít Istrati írói munkásságát lapunk egyik legközelebbi számában fogjuk méltatni.

A mezőgazdasági választások miatt nagy változások lesznek a közigazgatásban

Feszült várakozás előzi meg a király hazajövetelét

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 1. Az Új Kelet tudósítójától.) A „Lupta” jelentése szerint a mezőgazdasági választások eredménye miatt a közigazgatásban óriási változások lesznek, különösen a regátban, ahol a liberálisok döntő vereséget szenvedtek. Ujabbban a cetatea-albai prefektus, Stanescu mondott le, az ódiomot a kudarcért nagyrésztben Tatarescúra hárítják, mint aki nem fordított elég gondot a liberális képviselők teljesen távol tartották magukat a választásoktól, holott az ellenzék oldalán éppen ezek voltak azok, akik óriási propagandát fejtettek ki. A prefektusok részletes je-

lentést küldtek a belügyminisztériumba, amelyekből kitűnik, hogy a közigazgatási hatóságok és a bíróságok nem részesültek megfelelő karhatalmi segítségen és ez is nagyban hozzájárult a kudarcához.

A kormány helyzete így egyáltalában nem kedvező, amit bizonyít az is, hogy Bratianu Jonel miniszterelnök elutazott az országból még mielőtt a király hazaérkezett volna. A miniszterelnök Duca külügyminisztert bízta meg, hogy megtudja, miképpen fogadta az uralkodó a választási eredményt. A király hazaérkezését egyébként feszült várakozás előzi meg.

Hamis nyomon járt a nyomozás a Tisza-ügyben?

(Budapest, szeptember 1. Az Új Kelet tudósítójától.) A „8 órai Ujság” párisi munkatársa ma reggel táviratilag értesítette lapját, hogy Párisban egy magyar fiúval találkozott, aki az idegenlégióban szolgál és azon napon érdekes közléseket tett előtte a Tisza-gyilkossággal kapcsolatban. A Tisza-pörnek ez az új koronatanuja elmondotta az ujságíróknak, hogy Afrikában együtt volt Tisza István gróf meggyilkolásánál. Ez a Szabó nevű katona azt állítja, hogy a Tisza ügyben lefolytatott eddigi vizsgálat teljesen hamis nyomon haladt, mert Tisza Istvánt nem politikusok, hanem a frontról hazatérő, elkeseredett katonatisztek ölték meg. A legionista azt is elmondta az ujságíróknak, hogy Szabót a Marras-Kezi idegenlégióba osztották be és az jelenleg valószínűleg a ritkabil-fronton szolgál. A budapesti rendőrség meg fogja kísérelni a váratlanul felbukkant koronatanunak diplomáciai uton való kihallgatását.

Éhségstrájkba kezdtek

a letartóztatott munkásvezetők

Több erdélyi és bánági kiküldöttet is letartóztattak

(Bucuresti-Bukarest, szept. 1. Az Új Kelet tudósítójától.) Tegnap röviden hírt adtunk arról, hogy a „Sindicatul Unitar” cím alatt egyesült munkások közül azokat, akik a kongresszuson részt vettek, Hotineanu katonai hadbíró rendelkezésére letartóztatták. A letartóztatás azon a címen történt, hogy a kongresszusra engedély nélkül ültek össze. A letartóztatottak között erdélyi és bánági kiküldött is van, így Kolozsvárról Nagy Géza, Dan István, Nagyváradról Bukova Ferenc, Kádár József, Marosvásárhelyről Müller Kálmán, Temesvárról Reiter József és Orosz János. Ugyancsak tegnap letartóztatták a „Facla” című bukaresti napilap szerkesztőjét, Stefan Teodorescut is. A letartóztatottak nyomában tiltakozást jelentettek be Hotineanu hadbíróval és azzal érveltek, hogy közérdekű

munkásügyek letargyálására gyűltek össze. A hadbíró azonban nem vette figyelembe a tiltakozást és kihirdette előttük a letartóztatást, majd erős katonai fedezettel átkísértette őket a katonai fogdába.

A munkásvezetők ma újból kihallgatást kérték, hangoztatták ártatlanságukat és követelték, hogy azonnal bocsássák szabadon. Kérésüket azonban nem teljesítették és egységesen éhségstrájkba kezdtek.

A letartóztatással kapcsolatosan a „Viitorul” hírt közöl, amely szerint a sziguranca megállapította, hogy a megbeszéléseken a munkásvezetők azt vitatták, miként lehetne a mezőgazdasági választások elégedetlenségét forradalom céljaira kihasználni.

Kitört az amerikai szénbányász-sztrájk

(Newyork, szeptember 1. Az Új Kelet tudósítójától.) A szénbányászok sztrájkja, amely hetek óta fenyegette az Egyesült Államokat, a hétfőről-keddre virradó éjszakán, pontban éjfélnél, incidens nélkül megkezdődött. A sztrájk egyelőre csak közszenbányákra terjed ki, míg a barnaszénbányákban egyelőre tovább dolgoznak. A bányatulajdonosok kijelentették az ujságíróknak, hogy raktáraik januárig el vannak látva szénrel és így az ipari üzemek addig az időpontig nem fognak kárt szenvedni. A bányatulajdonosok ennek ellenére tegnap már táviratilag fordultak Coolidge köztársasági elnökhöz, akitől a sztrájk elhárítását kérték. Coolidge változatlanul megmaradt régi álláspontja mellett és azt válaszolta, hogy csak akkor avatkozik bele a sztrájkba, ha mindkét fél őszinte hajlandóságot mutat a megegyezésre. A munkások lapjai azt hangoztatják, hogy abban az esetben, ha a munkaadók csupán tíz centnyi javítást engedélyeztek volna óránként, a sztrájk elkerülhető lett volna.

Letartóztatták a britanniások leleplezőjét

Bosszuhadjarat, vagy okmányhamisítás?

(Budapest, szeptember 1. Az Új Kelet tudósítójától.) Emlékeztet még, hogy több budapesti lap, ezek között az „Esti Kurír” legutóbb cikk-sorozatát közölte a Britannia-külföldi garázdálkodásairól és más ébredő alakulatok viselt dolgairól. Ezekhez a cikksorozatokhoz az adatok legnagyobb részét Kende József volt britanniás-tiszt szolgáltatotta, aki cserbenhagyva régi barátait, leleplezte azoknak üzemleit és nem egy olyan érdekes okmányt is bocsátott a lapok rendelkezésére, amelyek jelenleg magas állásban lévő politikuskat kompromittálnak súlyosan.

Kendének emiatt már több kellemetlensége volt hajdani külföldi társaival, míg most a hatóságokkal gyűlt meg a baja. Azoknak a magas állású egyéneknek a feljelentésére, akik tartottak attól, hogy Kende újabb leleplezései még nekik is kellemetlenséget okozhatnak, a rendőrség megindította a nyomozást a britanniás ellen és megállapította, hogy Kende tisztán péczszerzés miatt közokiratokat hamisított. A budapesti rendőrségnek

a nyomozásról kiadott jelentése szerint Kende Józsefnek nem volt kenyérkeresete és ezért elhatározta, hogy hamisított okmányokat bocsátott áruba, mert tudta, hogy ezek a Britannia-külföldi nyelvre súlyosan terhelő okmányok bizonyos körökben kelen-dőek lesznek. Kendének sikerült is eladni jelentéseket, utasításokat, amelyeket állítólag egyik-másik egyesület és exponált állású politikusok bizalmasan közöltek elvbarátaikkal. Legutóbb a csongrádi bombamérénnyel kapcsolatban feltűnést keltő utasításokat, jelentéseket hozott nyilvánosságra, amelyek állítólag ugyancsak hamisítottak.

Kende néhány héttel ezelőtt kormányzóértés miatt letartóztatásba került s a pécsi törvényszék fogházában töltötte a vizsgálati fogságot. A budapesti rendőrség politikai osztálya eközben arról értesült, hogy Kende közvetlenül letartóztatása előtt lépéseket tett, hogy okmányait a külföldre kicsempéssze és ott revőket szerezzen. Egyébként most a politikai osztály detektívjei házkutatást tartottak Kende lakásán és ennek során — a rendőrség hi-

Intézet

Legjobb elő-
jes anyagi
elő közép-
érett-
ulósat is.
Tel. J. 124-47.

ngorát

helyre és tekintse
RETI
V.-TARS. butortermel.
obban itt szereshetik be

vatalos jelentése szerint — több hamisított okmányt találtak, amelyeken aláírójaként előkelő pozícióban levő férfiak szerepelnek. Mindegyiknek megvolt a hitelesség látszata. Az okmányok bélyegzővel, nagyszerűen sikerült hamisított aláírásokkal voltak ellátva. Sok olyan okiratot is találtak, amely még nem volt kész, találtak továbbá feljegyzéseket, amelyeket Kende további hamisításoknál akart felhasználni. Kendét ezért a pécsi ügyészség fogházából felf szállították Budapestre és a rendőrségen megkezdtek

a kihallgatását. A volt britanniás tagadja, hogy az okmányokat hamisította és azt hangoztatja, hogy annak idején olyan tisztséget töltött be a Britannia-külföldi hivatalban, hogy alkalmi volt a legtitkosabb parancsokat és jelentéseket is eredetiben megszerzeni, vagy lemásolni. Kende állításaival szemben a rendőrség tanuként kihallgatta Illy Lászlót, a Club-kávéházi gyilkost, Abday Gusztávot, a züllött ébredőszinészt, akiknek vallomása alapján Kende ellen megindítják az eljárást.

A Wrangel-flottát átadják Oroszországnak

Tiraszpolban újra összeül a román-orsz vegyesbizottság

Bucuresti-Bukarest, szeptember 1. Párisból érkezett jelentés szerint Briand miniszterelnök kijelentette, hogy a Wrangel-flottát még az ősz folyamán átadják a szovjetkormányoknak. Annál is inkább, mert véleménye szerint a jelenlegi szovjetkormány mindenben jogutódja a cári kormányoknak. Amint tehát a kormány az elődeinek adósságait is ki kell, hogy fizesse, megilleti a flotta is.

Bucuresti-Bukarest, szeptember 1. Az orosz-román vegyes bizottság, Tiraspolban ma ismét összeült. Ez a bizottság mintegy másfél hónappal ezelőtt minden eredmény nélkül abba kellett, hogy hagyja munkálatait, mert mindkét részről kötött volt megbízatásuk és így újabb felhatalmazásra volt szükségük a felvetődött problémák elintézésére. A napirenden ma ismét a határmenti incidensek eliminálása szerepelt. Az ülésekről nem adtak ki kommunikét. Holnap újabb ülést tartanak.

A kolozsvári iparkamarai választásoknál

mellőzik a politikát

A kereskedelmi szakosztálynál is tárgyalások folynak az egységes jelölés érdekében

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kereskedelmi és iparkamarai választások körüli ellentétek mindjobban kezdenek elsimulni. A kolozsvári kamara ipari szakosztálya az érdekelt csoportok végleges megállapodása folytán egységes kandidáló listát állít, mégpedig úgy a kis-, közép-, mint a nagyiparosok teljes megelégedésére.

A kereskedelmi szakosztálynál, ahol tudvalevőleg legélesebbek voltak az ellentétek, szintén tárgyalások kezdődtek az egységes lista érdekében. Érdekes megemlíteni, hogy az első közös bizalmas értekezleten már is kitűnt, hogy nincsenek is mélyreható ellentétek és a személyi differenciák is könnyen áthidalhatók, annál is inkább, mert úgy a Sfatulnál, mint a kamara mostani vezetőségének hívei között megvan a becsületös törekvés arra, hogy a kamarai választások kérdésében mellőzzék a politikát és a személyi érdekeket.

Az erre vonatkozó tárgyalások ma, vagy holnap

Amerika könyörtelenül behajtja Franciaországon

háborus adósságait

Caillaux Washingtonba megy tárgyalni. Amerika nem engedí el az adósságok egy részét

(Páris, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A még nemrégben nacionalista lázban égő Franciaország keserves csalódásokon keresztül teszi meg lépéseit a teljes kiábrándulás felé. Azok a politikusai, akik alvakultán hitték a dolgok állandóságában, könnyelműen hitették el a tömegekkel is, hogy Anglia és Amerika „jóindulata” örökkévaló és a „buszines” klasszikus hazája el fog feledkezni a háborus adósságokról. Ennek — mint a jelek mutatják — épen az ellenkezője történt meg és ma már Amerika a végrehajtó türelmetlenségével kopogtat a francia kapukon. Caillaux fáradhatatlan energiája Londonban még csak elért sikereket, de kétséges, hogy a szürösebb szívű Amerikában is hasonló sikereket fog tudni elérni. A jelek nem erre vallanak, de ha mégis sikerülne eredményeket elérni, úgy pozícióját és — a magánán át — a baloldal pozícióját hosszú időre biztosítaná. Egy bizonyos: az egyre növekvő kommunista-mozgólások, a szinte napirenden lévő gyarmati lázadások Caillaux malmára — hajtják a vizet és mintegy előkészítik a talajt arra, hogy Franciaország hajdani legnagyobb ellensége — s tulajdonképpen mégis természetes szövetségese: Németország felé orientálódjon.

Páris, szeptember 1. Caillaux tegnapi minisztertanácsos elmagyarázta, hogy az angol követelések rendezése szorosan összefügg az amerikai adósság szabályozásával, csak akkor lehet eredményes amaz, ha sikerül Franciaország amerikai tartozásait is rendezni. Ezért szeptember 16-án Washingtonba akar utazni, még pedig először csak egyedül, hogy lehetőleg gyorsan megállapodjék az adósság szabályozásának módja felől, a tulajdonképeni delegáció pedig csak akkor fog Washingtonba menni, ha ő

befejeződnének, mégpedig a jelek szerint teljes megelégedéssel, ami annál is inkább kívánatos, mert legkésőbb 7-én be kell adni a jelölőlistákat a választást vezető törvényszéki elnökhöz.

Bukaresti jelentések szerint a kereskedelem és iparügyi minisztériumban tegnap Tancred Constantinescu miniszter elnöklésével értekezlet volt, melyen az összes inspektorok részt vettek. Az értekezleten a miniszter utasításokat adott az új iparkamarai törvény életbeléptetésére vonatkozólag és részletesen megvitaták a közelő kamarai választások ügyét. A miniszter kifejezte azon óhaját, hogy a kamarák élére csakis igazi szakemberek kerüljenek és hogy a választások folyamán lehetőleg kerülni kell minden politikát. Sulyt kell fektetni azonban arra, hogy olyanok legyenek a kamarák vezetőtagjai, akik élénk tevékenységet fejtenek ki a kereskedőtársadalom megszervezésén.

onnan visszatér. A „Journal” értesülése szerint a minisztertanács mindenben helyeselte Caillaux tervét. A pénzügyminiszter Theunis belga miniszterrel fog tanácskozni, aki Washingtonból Párisba érkezik.

Newyork, szeptember 1. Az angol-francia adósságtárgyalásokról most jelent meg a lapokban az első hivatalos színezett vélemény. Az amerikai pénzügyi kormány egy magasrangú tényezője azt mondta, hogy a londoni megállapodás semmi tekintetben sem hátráltatja a washingtoni pénzügyi tárgyalásokat és Amerika teljes összegében követeli Franciaországtól a kölcsönök megtérítését.

Ami azonban a kamatot illeti, annak nagysága csupán Franciaország fizetőképességétől fog függni. A washingtoni kormány éppen olyan bánásmódban kívánja részesíteni Franciaországot, mint a többi főadóst. Franciaország dolga, hogy tartozásainak szabályozásaira megfelelő ajánlatot tegyen, de annak olyanannak kell lennie, hogy neccsak Amerikát, hanem Angliát is kielégítse. Az amerikai kormánynak megvan a saját véleménye a francia adósságokról és semmiestre sem fogja a tartozások 15—30 százalékát elengedni, mint teszi Anglia, ha a londoni ideiglenes terv valóra válik.

Agyuzzák a rif partvidéket

Madrid, szeptember 1. Az egyesült spanyol-francia flotta ma megkezdte a rif partvidék agyuzását. Egyfolytában, egy órán keresztül tartotta tűz alatt a felkelők partmenti fedezékeit. Az agyuzás egy nagyszabású hadművelet előjátéka. A napokban nagyobb spanyol csapatok szállanak partra, amelyek a szárazföldön fognak offenzívába lépni.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányászati zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marion Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lel, negyedévre 240 lel, félévre 460 lel, egész évre 850 lel.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Szerda
5685. Elul 13.
1925. szept. 2.

— A „Noár” Lilien-száma. Az erdélyi barissziánusok nívós lapja, a „Noár”, a nemrég elhunyt kiváló zsidó rajzoló, Liliennek szentelt legújabb számát. Komoly ismertető cikk méltatja ennek az igazi zsidó művésznek érdemeit, akiknek munkáiból több szép reprodukciót is találunk a lap hasábjain. Engelberg Izidor „Miszticizmus-chaszidizmus-messianizmus” címmel a három zsidó tömegmozgalomról, Weisz Mendel pedig a Keren Kajemetről értekezik. Feltűnést kelt Szabó Imrénének a zsidó irodalom meghatározásáról szóló tanulmánya. A zsidó képzőművészet modern művelőiről Grosfeld Márton ír nagy tájékozottságot eláruló cikket. A versek közül kiemeljük Rosenfeld Sándor szép romancát és Halmágyi Mária „Izenet Cionba” című költeményét, akik mellett még Kugel István, Hirsch Simon és Méth Ferenc képviselik hivatással ezt a műfajt. A könyvismertetés rovatában Stern Mór és Mordechaj Viktor egy-egy tájékoztatót találunk Salamon Poliakov „A név nélküli Messiás” és Max Brod „Tycho Brahe utja Istenhez” című könyvéről. A barissziánusok és avivák mozgalmának legfrissebb hírei, továbbá Mane Katz néhány képe és a cserkésztaborról készült felvételek egészítik ki ezt a rendkívül tartalmas számot.

— Szeptemberben propaganda-utrá készül az egyesült ellenzék. Bukarestből jelentik: Az egyesült ellenzéki pártok vezetési elhatározták, hogy szeptember hónapot propaganda-gyűlésekre használják fel és az ország különböző részein népgyűléseket fognak tartani. Erdélyben a nemzeti párt már most megkezdte propagandáját és már ebben a hónapban több gyűlést fognak megtartani. Első ilyen gyűléstük nyolcadikán lesz Tordán, melyen valószínűleg a párt több vezetőtagja is résztvesz.

— Vizebocsátják a világ legnagyobb csatahajóját. Londonból jelentik: Az Armstrong hajógyár a napokban vizebocsátja „Nelson” nevű csatahajóját, amely a világ legnagyobb csatahajója lesz. Legénysége 1500 főből áll és mindegyik oldala egyszerre kilenc tonna acélt tud eltűzteni. Az új hajóóriást, amelynek előállításai költsége hétfélmillió fontot tesz ki, a Földközi-tengeri flottába osztják be.

— Ötezerháromszáz korona egy kiló kenyér Budapestén. Budapestről jelentik: A városi tanács tegnap megállapodott a pékekkel, hogy szeptember elsejétől kezdve mérséklék a kenyérrárat. Eszerint a felerészben rozsliszttól, felerészben kenyérliszttől készült egységes kenyértípus kilója 5300 koroná lesz.

— Nagy vihar Triesztben és Pólában. Rómából jelentik: A trieszti lapok jelentése szerint Triesztben rendkívül heves vihar dühöngött. Bordelo falu majdnem teljesen elpusztult. Rendkívül sok szarvasmarha odaveszett. A távbeszélő és táviróforgalom megszakadt. A széna- és gabonatermes elpusztult. A kár mintegy félmillió líra. Pólából is heves viharokat jelentenek; a kikötőben több hajó megrongálódott és a hajózást több órán át szüneteltetni kellett.

— Romániai ügyvédek látogatása Belgrádban. Belgrádból jelentik: Pénteken reggel a zágrábi gyorsvonattal Belgrádba érkeztek a romániai ügyvédek kiküldöttjei, akik Párisból Olaszországon keresztül jöttek Jugoszláviába. Az állomáson a belgrádi ügyvédek küldöttsége fogadta őket, ahonnan katona-zenekar kíséretében a Bristol-szállóba mentek. A vendégeket a kormány nevében dr. Radisics Lázár, a BBB. osztályfőnöke, az ügyvédi kamara nevében Stefanovics kamarai elnök, a

Nagyon olcsó száraz vegyi ruhatisztítás CZINK Cluj

erdélyi és bányászati zsidó
nos és dr. Marion Ernő
rtón Ernő
napra 85 lei, negyedévre
ei, egész évre 850 lei.
nyomásait csak a forrás
ják meg.

aptár

da
il 13.
pt. 2.

-száma. Az erdélyi
a „Noár“, a nemrég el
ak, Liliennék szenteli
szmertető cikk méltatja
sznek érdemeit, akiket
rodukción is találunk a
Izidor „Miszticizmus-
cimmal a három zsidó
Mendel pedig a Keren
nést kelt Szabó Imré-
tározásáról szóló tanul-
szept modern művelőiről
tájékozottságot elaruló
eljűk Rosenfeld Sándor
Mária „Izenet Cionba“
ett még Kugel István,
ene képviselik hivatott-
lyvismeretű rovatában
Viktor egy-egy tájékoz-
akov „A név nélküli
ho Brahe útja Isten-
szisztiánusok és avivák
ei, továbbá Mane Katz
áborról készült felvé-
kivil tartalmas számot.

propaganda-utrá
zék. Bukarestből je-
pártok vezerei elhatá-
apot propaganda-gyű-
ország különböző ré-
tartani. Erdélyben a
tezdi propagandáját és
gyűlést fognak meg-
ik nyolcadikán lesz
a párt több vezető-

világ legnagyobb
entik: Az Armstrong
sátja „Nelson“ nevű
nagyobb csatahajója
áll és mindegyik ol-
félt tud eltüzélni. Az
tási költsége hétmil-
közti-tengeri flottába

korona egy kiló
apestről jelentik: A
apodott a pékekkel,
kezdvé mérséklék a
erészen rozslisztból,
ilt egységes kenyér-

tben és Pólában.
apok jelentése szerint
ar dühöngött. Bordelo
zult. Rendkívül sok
vbeszélő és távirófor-
és gabonatermés el-
millió lira. Pólából is
kikötőben több hajó
több órán át szüne-

látogatása Bel-
Pénteken reggel a
a érkeztek a romá-
Párisból Olaszor-
viába. Az állomáson
ége fogadta őket,
tében a Bristol-szál-
kormány nevében
ztályfőnöke, az ügy-
s kamarai elnök, a

város nevében pedig Bobits alpolgármester üdvö-
zölték. Az üdvözlésekre Avarosko román ügyvéd
válaszolt. A szállóban reggelivel fogadták a román
ügyvédek, akik délelőtt megtekintették a királyi
palotát és a várost, valamint kirándulást tettek az
Avalára. Délben a Palace-szállóban bankett volt a
tisztelőtükre, délután pedig a Szarb Növegylet teára
látta őket vendégül. A román vendégek este hét
órákor folytatták utjukat Bukarestbe.

— **Marokkó helyett a halálba menekült két francia tiszt.** Berlinből jelentik: A „Lokal-
anzeiger“ jelenti Mülheim a. d. Ruhr-ból, hogy
röviddel a megszálló csapatok elutazása előtt ebben
a városban két francia tiszt szolgálati revolverével
fölbeltte magát. Holttestüket reggel találták meg
alvadt vártócsában. Az öngyilkosságot attól való fé-
lelmükben követték el, hogy Marokkóba rendelik
őket.

— **A vihar felborított egy repülőgépet.**
Rómából jelentik: Trapaniban egy repülőgép a
földreszállás alkalmával a milánói repülőtéren a
vihar következtében felborult. Az egyik szerelőt
holtan húzták ki a motor alól. A repülőgépen tar-
tózkodó repülőhadnagy és egy svájci szerelő meg-
sebesült.

— **Megint az autóbussz.** Ma reggel hét óra-
kor a Monostor-uti vámnál súlyos autóbussz-szeren-
cséltenség történt. A „Rotatia“ 31-ik számú autó-
busza, amelyet Vasile Albu soffőr vezetett, Szent-
László-községből jövet, a vám melletti fordulónál
fölbortult. Az autóbussz ablakainak szilánkjai a bent
ülő 27 személy közül kettőt súlyosan, hármat pe-
dig könnyebben megsebesítettek. Pop kapitány a
bevezetett nyomozás alkalmával megállapította, hogy
a soffőr vigyázatlansága járult hozzá a szerencsét-
lenség megtörténtehez, viszont mentőkörülménynek
vette azt a tényt, hogy az esőzések folytán felázott
talaj is nagy szerepet játszott az autóbussz meg-
csuszásánál. A soffőr 1000 lej pénzbüntetést kapott.

— **Perének ujrafelvételét kéri Károlyi Mihály.** Prágából jelentik: Károlyi Mihály azzal
a kéréssel fordult a magyar kormányhoz, hogy bir-
tokelkobzási perében rendeljen el új tárgyalást. A
volt köztársasági elnök azzal támasztja alá kérését,
hogy Masaryk emlékiratai bizonyítják, hogy a világ-
háboru alatt Franciaországgal szemben megvédte
Magyarország érdekeit.

— **Angol cirkáló a Fekete-tengeren.**
Bukarestből jelentik: Ma két angol cirkáló érkezett
Várnából a konstancai kikötőbe. A hajók megjele-
nése különösen Törökországban, nagy izgalmat oko-
zott, mert Angliának állítólag az a célja, hogy tul-
súlyt biztosítson magának a Fekete-tengeren.

— **Egy Nagyváradról kivándorolt zsidó-
ember millió ajándéka a szentegyletnek.**
Nagyváradról jelentik: Évekkel ezelőtt egy
Herschkovits nevű nagyváradai zsidóember
Amerikába vándorolt ki. Ott rövidesen vagyonra
tett szert. A nagyváradai szentegyletnek most
Herschkovits 1 millió lejt adományozott rituá-
lis fürdő céljaira.

— **Drózdgyőző pisztolyárba.** Buda-
pestről jelentik: Drózdgyőző képviselő és Szent-
miklósy László rendőrkapitány csütörtökön pisztoly-
párbaft vívtak a Santelli-féle vívóteremben. Politikai
afférből keletkezett a lovagias ügy. Kétszeri golyó-
váltásra ment a párbaj, de a felek egyszer sem
éltek a lövés jogával s párbaj után nem békül-
tek ki.

— **Betörték a belgrádi magyar követ-
ségre.** Belgrádból jelentik: Csütörtökön vakmerő
lopást követtek el a belgrádi magyar követségen.
Ismeretlen tettes éjjel behatolt a követ hálószobá-
jába és onnan — anélkül, hogy a követ fel-
ébredt volna — a tárcájában lévő 3,000.000 ma-
gyar koronát és egy arany óraláncot ellopta. A
tettesnek sikerült észrevétlenül elmenekülnie. A
belgrádi rendőrség megindította a nyomozást, eddig
azonban nyoma sincs a betörőknek.

— **Apponyi a hét végén utazik Genfbe.**
Budapestről jelentik: Apponyi Albert gróf, Valkó
miniszter és Táncos tábornok kíséretében, a hét
végén Genfbe utazik, ahol részt vesz a Népszövet-
ségnek az erdélyi magyar telepések ügyében foly-
tatandó tárgyalásán. Valkót távollétében a külügy-
minisztériumban Vass, a kereskedelmiben Bud mi-
niszter helyettesíti.

— **Mintaáru-küldeményeket nem lehet
utánvétellel küldeni.** A posta- és táviradigaz-
gatóság hivatalos lapjában legutóbb egy rende-
let jelent meg, mely szerint árumintaküldemé-
nyeket csak akkor lehet utánvétellel feladni, ha
azokat mint postacsomagot, szállítólevéllel ad-
ják fel. Mint ajánlott küldeményt nem lehet
utánvétellel megterhelni.

— **Vajudó idők küszöbén.** Ezt a címet
viseli Sipos Domokosnak, ennek a kiváló erdélyi
írónak pályadíjat nyert novellája. Az „Ellenzék“
erdélyi novellapályázatát figyelemmel kísértük és
ezen megfigyelés alapján bátran megállapíthatjuk,
hogy szociális tartalom, problémakeresés, művészi
erő és kompozíció tekintetében a „Vajudó idők
küszöbén“ volt a pályázaton résztvevő novellák közül
az egyedüli, mely messze túlhaladta a provinciális
kereteket. Sipos Domokos világnézeti szempontjait
művészi erővel tudja leépíteni írásai architektúrá-
jába. A „Vajudó idők küszöbén“ mellett a „Sáska-
járás“ c. novella volt az, amely különösképpen meg-
ragadott stíljének kifonottságával, képzelőerejének
színességével. A „Télutó“ című novella helyett talán
inkább a „Sáskajárás“-t illette volna meg a
kettősított pályadíj másik fele.

— **Egy amerikai aviatikus fogadásból
át akarja repülni az Atlanti Óceánt.** New-
yorkból jelentik: A villaconblayi repülőtéren nagy
előkészületeket folytatnak Marascano és Coliho kapitány
fogadtatására. A repülőgépek 25.000 dollárba
fogadtak egy Ortoeg nevű newyorki vendéglőssel,
hogy az Óceánt megszakítás nélkül átrepüljék. A
megállapodás szerint a repülőgépek szeptember
2-án az északfranciai partokon kell startolni és a
csatorna, Irorszag és Skócia érintésével Amerikába
repülni.

— **Eljegyzés.** Friedmann Esztikét Ghiris
Aires eljegyezte Láng Lajos Alba-Julia.

— **Házasság.** Grosz Frida, kiadóhivatalunk
tisztviselője és Stelescu Leopold folyó hó 6-án
d. u. 3 órákor tartják egybekelési ünnepélyüket
Clujon, Erzsébet-ut 6. szám alatt, melyre rokonai-
kat, jóbarátait, ismerőseiket, ezuton hívják meg.
* **Beiratások.** Az orth. izr. elemi iskolában
(v. Eötvös-u.) a beiratások szeptember 2-án és a
következő napokon vannak.

— **Bizottságot alakítottak a fűtőanya-
gok elosztására.** Bukarestből jelentik: A fű-
tőanyagok elosztására a kormány egy bizott-
ságot alakított, melynek tagjai lettek: Tana-
sescu kereskedelemügyi államtitkár, Teodorescu
bukaresti mérnök, Timok bányaigazgató (Pet-
rozseny) és Pretorian vasuti vezérigazgató. A
bizottság csütörtökön tartja első ülését.

— **Hadbírósi hírek.** Pap Zoltán nagy-
váradai újságíró ügyében a mai napon megtartott
tárgyalás folyamán a hadbírósg felmentő ítéletet
hozott. Azzal volt vádolva, hogy 1924 december
hó 31-én, dacára a szigorú hadizónának és fegyver-
tartás megengedését megszigorító rendeletének, egy
revolvért látta nála. Dr. Dunka ügyvéd a vádolt
védője, reflektálva a vádbeszédre kimutatta, hogy a
nagyváradai téparancsnokság több ízben hozott oly
rendeletet, amelyeknek értelmében a megszigorított
fegyvertartási tilalmakat több ízben, két, sőt három
hónappal is elhalasztotta. Továbbá bebizonyította
azt is, hogy 1924 december 21-én, midőn a revol-
vert védcencél látták, még életben volt a té-
parancsnokság által kibocsátott fegyvertartást eltíltó
rendelet három hónapi felfüggesztése. — Tomoiaga
Dumitru felsővisói földműves, hatóság ellen elköve-
tett erőszak vádjával terheltlen állott a mai napon
a hadbírósg bírái előtt. Az ügyész vádbeszédjében
kért az 52. paragrafus alkalmazását a vádlottra,
mivel 1924 január hó 4-én, a szolgálatot teljesítő
Komáromi László pályáért a felsővisói állomáson
tettleg inzultálta. A vádbeszéd elhangzása után a
vádlott védője előadta, hogy védcence csupán fiát
védte, mikor a pályáért inzultálta; ugyanis Komá-
romi szolgálatban volt és a strekken játszadó
gyermekeket el akarta kergetni, nehogy valami
szerencsétlenség történjen. A vádlott Tomoiaga fia,
aki szintén ott volt a játékos között, nem akart
eleget tenni a pályáért felszólításának, mire az két-
szer arcul ütötte. A gyerek aztán sirva hazaszaladt
és elpanaszolta apjának a történetet. Tomoiaga ezért
felelősségre vonta a szolgálatban lévő pályáért és
rövid szóváltás után egy kezében tartott kövel úgy
arcul ütötte, hogy annak négy foga azonnal kiesett.
A hadbírósg beigazolta látta a vádat és hatóság
elleni erőszakért Tomoiaga Dumitru egyhónapi el-
zárásra ítélte.

— **Megkezdtek az Eskütt-per főtárgya-
lását.** Budapestről jelentik: A törvényszék
Török tanácsa ma kezdte meg az Eskütt-per
főtárgyalását. A főtárgyalás legérdekesebb mo-
mentuma az lesz, amelyben a már legendássá
vált fáskosarakban talált iratok tartalmának
felolvasását elrendelik, országos botrányt csinál.
A mai tárgyaláson kihallgatták Tömör
Lászlót, aki — állítólag — előzőleg tudott a
készülő panamáról. Tömör kijelenti, hogy
Eskütt szándékairól nem tudott semmit és az
egész ügyben semmi része nincsen.

Figyelmeztetés!

A „PODOL“ a legkiválóbb lábapoló
szer már az ország minden gyógy-
szertárában és drogeriájában kapható
s így könnyen meggyőződhetik csodá-
dátatos hatásáról. Erős láb- vagy
hónaljzadás ellen nincs jobb, sőt
hasonló hatású szer sem, mint a köz-
kedvelt „PODOL“. Már kétszeri hasz-
nálat után tökéletes gyógyulás. Ova-
kodják az értéltelen utánzókól.

— **Olaszországban tanuló egyetemi hall-
gatók figyelmébe.** Felkérem az összes kollegákat,
kik Olaszországban tanultak, vagy tanulni akarnak
a jövőben, hogy irataikat hitelesítés és olasz nyelvre
fordítás végett legkésőbb szeptember 20 ig címre
elküldeni sziveskedjenek. Szükséges iratok: 1.
Érettségi, ha magyarnyelvű, hitelesítve kormány
biztostól, románra fordítandó hitelesítendő közjegyző-
től és törvényszéktől, így küldjék hozzá. 2. Szü-
letési kivonat, ha magyar nyelvű, ugyanaz az el-
járás. 3. Felsőbbéveseknél index. Továbbá erkölcsi
és vagyonsági bizonyítvány. Az iratok hitelesítve
lesznek a közoktatás-, kultur és kultgyminisztertől,
valamint az olasz konzultól. A költségekre á kontó
1000 lejt kérek egyidejűleg küldeni. Ha a jelent-
kezők száma kielégítő, úgy ez összeg elég lesz.
Cím: Szinetár László Zalaú, Jud. Salaj, Str. Liber-
tatii 11.

— **Óriási ciklon Jugoszláviában.** Bel-
grádból jelentik: Jugoszláviában óriási ciklon pusztított,
mely a Franco-Romana belgrádi repülőtele-
pét is tönkretette. Emiatt a közlekedésben némi
zavar állott be. A társaság egyik repülőgépe épen
Angorába indult, amikor a ciklon miatt le kellett
szállaniok.

— **Beiratkozás a Tarbut liceumokba.**
A Tarbut fiu- és leánygimnáziumokban a beiratást
szeptember hó 1—8 ig, naponta 9—12 óráig
tartjuk. A leányiskola felsősztályaiba csak folyó
hó 5-én déli 12 óráig lehet beiratkozni. Azon
tanulók is tartoznak jelentkezni ezen határidőn
belül, akik már előjegyeztették magukat és ez al-
kalommal régi nyugtájukat új végleges nyugtával
cserelejk ki.

— **Zsebtolvajt fogott a kolozsvári rend-
őrség.** A Széchenyi-téri piacon posztoló rendőr
tettén érte Kocsis János rovttomltu zsebtolvajt,
éppen mikor Sós György, széki illetőségű gazdál-
kodó feleségének a zsebéből egy ezer lejt tartal-
mazó pénztárcáját kiemelte. A pörüljárt zsebtolvajt,
mivel tettét beismerte, holnap átadják az ügyész-
ségnek. A pénzt is megtalálták a tolvaj iszákjában,
aki paraszttöltötetet vett fel, hogy így a hiszékeny
falusiakat külsejével megtévesze.

— **Az újságírók szeptember hatodik
mulatságának előkészületei befejezés előtt álla-
nak.** A rendezőség minden lehető elkövet abból a
célből, hogy a mulatságon résztvevők számára minél
több szórakozást biztosítson. Abban az esetben, ha
az időjárás a kertünnepségnek nem kedvezne, úgy
a mulatság este félkilencórai kezdettel az újságíró-
klub tágas emeleti helyiségeiben fog lefolyni, ahol
azonban a szórakozásoknak éppen oly sok lehetősége
áll rendelkezésére, mint a klub kerthelyiségében. A
mulatság keretében nívós kabaré is lesz a leg-
kiválóbb művészek közreműködésével.

— **Leszállították az osztrák bankamat-
lábakat.** Bécsből jelentik: Az osztrák Nemzeti
Bank a hét folyamán kilenc százalékra szállítja le
a bankamatlábat. A kamatlábleszállítás az ismét
megszaporodott bankjegyinflációra vezethető vissza.

— **Trockij Belgiumban üdül.** Brüsszelből
jelentik, hogy a lapok értesülése szerint, Trockij
üdülés céljából Spaaban tartózkodik.

— **Visszavonták a Kapp-puccsisták el-
leni körözölevelet.** Berlinből jelentik: Mint a
Wolff-iroda jelenti, a főállamügyészség az Erhardt
kapitány ellen kibocsátott körözölevelet visszavonta.
Ezenkívül a Kapp puccs több szökésben levő részt-
vevője elleni körözölevelet is visszavonták.

— **Bolivia új elnöke.** La Plataból jelentik:
Lous Pas-t, a legfőbb törvényszék elnökét Bolivia
köztársaság ideiglenes elnökévé választották.

Fogad ragyogni fog, mint a nap-
sugár,

Ha Farmodonti fogkrémet használsz
Aladár.

KÖZGAZDASÁG

Brailában olcsóbb a magyar buza, mint a belföldi
Csökken a román buza iránti kereslet. A gazdák 160 ezer lejes buzaárakat remélnék

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hirt adtunk már arról, hogy a budapesti gabonatözsde újabb brailai és más romániai terménykereskedők léptek fel mint vásárlók és nagyobb mennyiségű búzát kötöttek le a keleti országokba való exportálás céljára. Igen jellemző a kormány gabonapolitikájára, hogy akkor, amikor Romániának több mint ötevezerezer vagon búzafölöslege van, a román exportörök külföldön vásárolnak gabonát, mert a belföldi buza a magas vám és szállítási költségek miatt nem exportképes. Ezt a kérdést a román terméviszonyokat jól ismerő szakemberek, akivel alkalmunk volt beszélni, az alábbiakban világítja meg:

— Románia ezévi gabonatermése megközelítő pontos becslés szerint 280 ezer vagon tesz ki. Ebből a mennyiségből le kell számítanunk vetőmagszükségletre 80 ezer, belföldi fogyasztásra pedig 150 ezer vagon. A fennmaradó 50 ezer (a földművelésügyi minisztérium statisztikája szerint 80 ezer) vagon buza, mint fölösleg, exportálható volna. A helyzet azonban az, hogy a 850—900 lejes buzaárak, a 30 ezer lejes exportvám és az ötvenszázalékos büntetőtarifa a romániai búzát versenyképtelenné teszi külföldön. Míg a többi agrárállamok közül Magyarország nemcsak, hogy teljesen eltörölte a buza exportvámját, hanem lényeges szállítási kedvezményt is nyújt a kivitelre kerülő gabonának, továbbá Jugoszlávia és a többi agrárországok szintén lényeges mérsékléssel segítik elő a gabonaexportot, addig Románia kormánya görcsösen ragaszkodik az ötvenszázalékos büntetőtarifához és olyan vámot ró ki, ami teljesen lehetetlenné teszi a külföldi kivitel. Ennek a gabonapolitikának természetesen az lesz a következménye, hogy elveszítjük külföldi piacainkat.

— A kormány — folytatta informátorunk

— **# A magyarországi gyárosok akciót kezdtek a lengyel devizarendelet ellen.** Ismertettük a lengyel kormánynak azt az intézkedését, amellyel elrendeli, hogy külföldi fizetési eszközökről, pl. amerikai dollárról kiállított váltók a lengyel adósok részéről zloty valutában is fizethetők a hivatalos átszámítási árfolyam alapulvételével. Ez az intézkedése a lengyel kormánynak igen érzékenyen károsítja azokat a külföldi hitelezőket, akik Lengyelországba árukat importáltak és kikötötték, hogy az áru ellenértéke stabil valutában fizetendő. A magyarországi Gyáriparosok Szövetsége most

— állítolag a magas vámmal és a büntetőtarifával ellensúlyozni akarja a buza belföldi ár-emelkedését. Hogy milyen eredménnyel, azt megmutatták az utóbbi napok, amikor a buza ára 900 lejre emelkedett. Igaz, hogy ennek oka részben az is, hogy a gazdák tartózkodnak a kínálattól. A gazdák ugyanis azt hiszik, hogy újból elérik majd a 160.000 lejes árat. Ez természetesen teljesen meddő remény, mert egy a világgiazi áralakulás, mint a belföldi többtermelés kényszeríteni fogja a gazdákat arra, hogy a helyzetnek megfelelően reális árban adják el gabonájukat.

— Az elmúlt hetekben nagy kereslet volt belföldi gabona iránt és a gazdák ennek hatása alatt emelték fel ugyyszólván máról holnapra 900 lejre a buza árát. A magas árak miatt azonban ma már csökkent a kereslet, mert csak a malmok vásárolnak igen kis tételeket, míg az exportörök felhagytak a vásárlással, miután a magas árak és exportköltségek annyira megdrágítják a román búzát, hogy mire Bécsbe kerül, például 1400 lejbe kerül magának az exportörnek, ezt az árat pedig még megközelítőleg sem lehet elérni.

— A helyzet ma az — fejezte be informátorunk —, hogy Brailába szállítva a magyar buza ha árban nem is olcsóbb a belföldi búzá-nál, megvan az az előnye, hogy vám nélkül tovább lehet exportálni, ami végeredményben a román búzával szemben mégis olcsóbbodást jelent. Ezen a helyzeten csak úgy lehetne segíteni, ha a kormány sűrűn leszállítaná az exportvámot és eltörölné az ötvenszázalékos büntetőtarifát. Ismerve azonban kormányunk hagyományos politikáját, ezt aligha fogja idejében megtenni, amikor pedig a körülmények erre mégis kényszeríteni fogják — már késő lesz.

felterjesztéssel fordul a magyar kormányhoz, hogy a legsürgősebben eszközölje ki a lengyel kormánynál a szóbanforgó intézkedés visszavonását s egyúttal tegyen lépéseket, hogy a rendelkezések folytán eddig is károsult hitelezők megfelelően kártalaníttassanak.

— **# Miért emelték fel a lengyel szén behozatali illetékét.** Bukarestből jelentik: A lengyel szén behozatali illetékét 4000 lejel vagononként felemelték. A „Cuvantul“ ezzel kapcsolatban leleplezéseket ígér Tancred Constantinescuval szemben, mert szerinte ez az illetékfelemelés egy liberális tőkeérdekeltség

érdekében történt. A „Cuvantul“ szerint a lengyel kormány represszáliával fog élni és a gyümölcsnek, bornak Romániából való bevitelét Lengyelországba, hasonlóan meg fogja nehezíteni.

— **# A jugoszláv-román vasuti szállítási szabályozása.** Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága a Jugoszláviával kötött konvencióval kapcsolatban ma rendeletet adott ki, amely szerint szeptember 1-től kezdődőleg a következő rendszabályokat lépteti életbe a két ország közötti vasuti forgalom ügyében: A CFR és a szerb, horvát vagy szlovén vasutak közötti szállítások lebonyolításánál csakis a hágai nemzetközi egyezmény által jóváhagyott fuvarlevelek használhatók. Közöséges fuvarlevéllel magánzállítások úgy Románia, mint Jugoszlávia határain túl nem eszközölhetők. A szállítmányok illetmény-kirovása egész a határig az illetékes vasutigazgatóságok ügykörébe tartozik. A szállításnál előforduló költségek 150 lejig vagy 50 dinárig a rendeltetési állomáshoz fizetendők be.

— **# Bécsi marhavásár.** (Saborsky és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt: 3402 darab. Ebből volt romániai áru 692 darab. Az árak általában változatlanok. Primaáru 165—180, másodrendű 130—160 schilling.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürögnyeim: Saborskysöhne
 Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Huskületemények címe Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

TÖZSDE

Szeptember 1-én

A lej: Zürichben 255 00, Párisban 10 55, Budapest —, Bécsben —.

— **Kolozsvár.** Az irányzat tartózkodó. A devizák nélkülülök a biztos tendenciát. A jegyzések a következők:

Bécs 28 10—28 30, Prága 5 97—6 00, Budapest 348—352, Páris 9 50—9 55, Zürich 39 10—39 20, Newyork 200 00—201 00, London 980—984, Milánó 7 60—7 70.

— **Zürich. Zárlat:** Berlin 123 00, Amsterdam 208 00, Newyork 516 75, London 2506 75, Páris 2425 00, Milánó 1955 00, Prága 1530 00, Budapest 72 65, Belgrád 922 50, Bukarest 255 00—255 00, Varsó 92 50, Bécs 72 75.

— **Bukarest. Devizák:** Páris 9 50, Berlin —, London 980, Newyork 200 50, Milánó 7 60, Zürich 39 10, Bécs 23 40, Prága 6 00, Budapest —.

— **Bukarest. Valuták:** Napoleon 741, német márka 48 30, leva 1 53, török lira 119, font sterling 983, francia frank 9 55, svájci frank 39 30, olasz lira 7 63, drachma 3 20, dinár 355, dollár 201 00, lengyel forint 35 50, osztrák shilling 28 55, magyar korona 28 55, cseh korona 6 02, belga frank 9 24, holland forint —.

SPORT

A Haggibbor-Kinizsi mérkőzés előregzései

Az Uj Kelet tegnapi számában beszámoltunk már az egész országban méltó feltűnést keltett Haggibbor-Kinizsi mérkőzésről és annak misztikus eredményéről. A tudósításból kimaradt azonban néhány olyan momentum, amely talán jobban megvilágítja a Haggibbor fényes temesvári szereplésének egyes részleteit. Miután pedig a Haggibbornak különösen a Kinizsi elleni mérkőzése és annak eredménye még ma is az egyetemes erdélyi sportközlélmény érdeklődésének homlokterében áll és élénk vita tárgyát képezi, kérdéssel fordultunk Jakobi Ernőhöz, a kolozsvári zsidó csapat sikeres temesvári turájának egyik vezetőjéhez, aki az Uj Kelet munkatársát a következőkben informálta a temesvári mérkőzések előzményeiről és részleteiről:

A Haggibbor kétnapos temesvári mérkőzéseinek sima lebonyolítását károsan befolyásolta az a körülmény, hogy Temesvárral ugy a táviró, mint a telefonösszeköttetés megszakadt és így annak perferuálása csak az azt megelőző napon jöhetett létre. Így a Haggibbor két csoportban utazó csapata a

A konkurrenczia

fürge, a legnagyobb ügyességre van a vásárló közönségnek szüksége. Szerezzen egy jó, megbízható, állandó bevásárlási forrást, különben

tehetetlen

szükségletének beszerzésénél. Áll ez különösen a férfi szövet, bélésáru és női kabátszövet kelmékre. Tegyen egyetlen kísérletet és hálával lesz eltelve

Schwartz Jenő utódával,

Cluj, Strada Regina Maria No. 14. (volt Deák Ferenc-utca)

férfi szövet- és bélésáruk külföldi lerakata.

mérkőzést me
 hosszú utat r
 ellen kimerül
 Braun és Fa
 handikapelt
 körülmény, h
 bizonyos Mu
 nem értő bir
 a TAC játék
 el. Technika
 a Haggibbor
 helyzetet dol
 hoz hiányzott
 Pollák és a
 tak kimagask

A Kinizs
 szitve, szinte
 szállt küzde
 minden egye
 csapat ellen
 Mindegyik j
 lembe és ez
 két csapat
 differenciát.

Haggibbor
 radtan egyen
 erősített össz
 nak. Ezt a
 rendkívül m
 temesvári k
 ismerte el

„Leistung“
 romániai csap
 Haggibbor
 kell kiemelni
 játékot prod
 ját, a Tanze
 akcióképtelen
 hibátlan és
 a csatársort
 Pollák, Fahn
 is valamenn
 elért respekt
 elért gól szá
 védőjén kiv
 Frontz Döme

Temesvár
 a Kinizsi sz
 retetében ré
 minden jeléve

Hölgye

formában.

alatt fo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

kalapszalo

mérkőzést megelőző éjjel állva volt kénytelen a hosszú utat megtenni és így első napon a TAC ellen kimerülten és összetörtén lépett pályára, a Braun és Farkas távolléte folytán amugy is megkapta a csapat helyzetét súlyosította az a körülmény, hogy a jó minőségű bíró hiányában bizonyos Murgu nevű teljesen erélytelen és hozzá nem értő bíró vezette, akinek jóakarata elnézései a TAC játékosait kíméletlen durvaságokra kapatták el. Technikailag méltó és egyenrangú ellenfele volt a Haggibbor a TAC-nak, a csatársor számos góllétrejével dolgozott ki, de ezeknek góllétrejéhez hiányzott a kellő energia. Ezen a napon Klein, Pollák és a Fahn—Fleischer jobbszárny nyújtottak kimagasló teljesítményt.

A Kinizsi ellen Braunnal és Farkassal kiegészítve, szinte hihetetlen ambícióval és lelkesedéssel szállt küzdelembe a Haggibbor tizenegy. A csapat minden egyes tagját áthatotta az országos bajnokság ellen vívott mérkőzés rendkívüli fontossága. Mindegyik játékos tudása legjavát vitte a küzdelembe és ez a bátortalan odaadás kiegyenlítette a két csapat között a Kinizsi javára mutató erő-differenciát. Az történt meg Temesváron, hogy a Haggibbor utazástól és egy nehéz mérkőzéstől fáradtan egyenrangú ellenfele volt a pihent és megerősített összeállításban játszó román bajnokságnak. Ezt a nagyszámú és a kolozsvári csapatot rendkívül meled fogadtatásban részesítő hozzáértő temesvári közönség viharos tetszésnyilvánításokkal ismerte el és már magában ez a tény is olyan „Leistung“ — amellyel nem dicsekedhet még romániai csapat. Ezen a mérkőzésen elsősorban a Haggibbor fiatal fedezetjátékosát, Klein Jósikát kell kiemelnem, aki az egész mezőnyt kimagasló játékot produkált. A Kinizsi csatársorának súlypontját, a Tanzer—Schwartzmann jobbszárnyát végig akcióképtelenné tette egyszerű helyeskedésével, — hibátlan és önfeloldozó védelmi munkát végzett és a csatársort is támogatta passzaival. Rosenfeld, Pollák, Fahn, Fleischer és Farkas — de a többiek is valamennyien egyenlő részesei a csoport által elért respektábilis eredménynek. A Haggibbor által elért gól szabályos voltát egyébként a Kinizsi kapuvédőjén kívül az egyesület vezetői és trénera: Frontz Döme is mindannyian elismerték.

Temesvár tartózkodásuk alatt egyébként végig a Kinizsi szeretetreméltó vezetőségének vendégszeretében részesültünk, akik figyelmességüknek minden jelével elhalmoztak.

Hölgyeim! Film kalapújdonságok óriási választékban 350 lei minden formában. Régi filckalapotak 48 óra alatt formál és alakít az

"IDEAL"
kalapszalonn, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólyarúházzal szemben).

Egy jó tanács!

Az alkohol ártalmas az egészségre. A tejjavást az ember hamar megunja, ezért főzzön inkább gyárabbban tejeskávét. A Franck-féle „ENRILO“ kávépótlót ajánljuk legjobban, mert ezzel megtakarítja a drága babkávét. Az „Enriilo“ kiváló kávépótló; ha tejjel keverjük, erős, teljesen jóízű és igen tápláló reggelit vagy kiadós uzsonnát ad.

Enriilo

Zsidó irodalom

Giszkalay: Uj proféciaik	85
” A titok	15
” Támár	70
” Goldschmidt: Egy zsidósors	140
” Jönni fog még ..	120
Csirikov: A zsidók (Dráma)	25
Raab: Mayer Litvák unokája	52
Müller: A cionizmus ABC-je	20
Dr. Richtmann: Orthodoxia és cionizmus	30
Dr. Simon: Hova vezet a zsidók útja	35
BEN AMI: Uj Palesztina	100
Schnitzler: Elza kisasszony (Egy zsidóleány története)	132
P. Benoit: A táncosnő (Egy zsidó leány regénye)	132
Lacratelle: Silbermann (Egy zsidó-fiu története)	80
Zangwill: Az üvegcsiszoló	55
Schalom Asch: Fiatalok	55
Ujvári: A cédrusfa Aaliája	30
Bernstein: A cionizmus	55
Mendele moicher sf.: Sánta Fiske	80

Kaphatók az

Uj Kelet könyvosztályában, utánvétellel vagy a pénz előzetes beutalásával

SZÍNHÁZ - MŰVESZET

A színházi iroda közleménye

Fanni és a cselédkérdés. Az utolsó főpróbák folynak a színpadon az igazgató rendezése mellett Jerome K. Jerome világszerte híres új darabjából. A csütörtöki premier közönségek különleges és ritka gyönyörűségben lesz részese, mert a darab új hangulata, vidám dróje belmarkolt mindenütt a szívekbe, ahol elkadták. A színház különöse gondtal és a legspórolko:abb részletekre kitej-dő figyelemmel készül az ujdonság bemutatására.

Lengyel Irén fellépése. A színház új állandó vendégprimadonnája, Lengyel Irén, szerdán este a Diadalmas a szuny parades címszerepében fog elősző fellépni.

Ünnepi előadás Blaha Lujza születésének 75-ik évfordulóján. Szeptember 8-án lesz a magyar színpadművészet legújabb és legnagyobb nagyságának, Blaha Lujzának 75-ik születési évfordulója. Hétfőn este ünnepi előadással emlékezik meg arról a rapról a magyar színház. — A falu rossza fog színpadon lenni a előadás előtt konf ranezot tart Janovics Jenő. A hétfői előadást bérletszűnetben lesz állított helyárrakkal tartják meg. Ez lesz a színház programjában jelzett leszállított helyáras esti előadásoknál első estéje.

Hipnózis a bűn szolgálatában. Vincennesből jelentik: Egy francia malomtrószot pézstárnoka, hogy sikkasztása kine de tün, megölte igazgatója feleséget, majd a leányát hipnózissal a feleségévé teszi. Sét anrak szerelmest vádoltatja be vele a törvényszék előtt, de a fiu a Re i börtönből megszökött s egy öreg teherész segítségével, a gyilkossal érdeme szeriut elbánik. A sikkasztó: Gaston Jaquet francia szi é z, ki partnerejével, Noelle Rollandcal játéza a fészerepe: a Szia:örben, szerdán a „Bűn“ c. 7 felvora:os, izgalmos d amátan. Nézzé meg!

Magyar Színház heti műsora

Szerda: Diadalmas asszony (Lengyel Irén fellépésével, Napibérlet 2 sz. B, sorozat 2)
Csütörtök: Fanni és a cselédkérdés (Ujdonság, előszőr, Poor Lili fellépésével, Premierbérlet 1 sz, sorozatszám 3)
Péntek: Fanni és a cselédkérdés (Ujdonság 2 odszor, Poor Lili fellépésével, Napibérlet 3 sz. A, sorozatszám 4)
Szombat d. u. fél 4-kor: A bajadár (Olcsó helyárrakkal, Lengyel Irén fellépése, Neményi Lillivel, Ihász Aladárval Sorozat 5)
Szombat este fél 9 kor: Fanni és a cselédkérdés (Poor Lili fellépésével, Napibérlet 4 sz. B, sorozat 6)
Vasárnap d. u. fél 3-kor: Éva (Karácsonyi Ili, Neményi Lili, Tompa Béla, Ihász fellépésével, olcsó helyárrakkal, sorozat 7)
Vasárnap d. u. 6 kor: Fanni és a cselédkérdés (Leszállított helyárrakkal, Poor Lili fellépésével, sorozat 8)
Vasárnap este fél 9-kor: A hamburgi menyasszony (Lengyel Irén és Neményi Lili fellépésével, napi béri t 5 sz A sorozat 9)
Hétfő: Falu rossza (Ünnepi előadás Blaha Lujza születésének 75-ik évfordulóján, Szentgyörgyi István és Hegyi Lili fellépésével, leszállított helyárrakkal. Bevezető előadást tart Janovics Jenő dr. Bérletszűnetben, sorozat 10)

Heti műsor a Szinkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel.
Augus tus 31 én, szeptember 1-én és 2-án: A szent bűne. 7 f lv. Az idei szezon művészi filmeje, a fősz repokában: Noelle Rolland és Gaston Jaquet.
Szeptember 3. és 4-én: Flirt önagysága. (Mae Flirt). A közismert és legszebb francia sz néz:ővel. 1925-beli ujdonság.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Kedd és szerda, szeptember 1 és 2 A bűn. Sentimentális megható dráma, 6 felvora:atan, egy High-Life leány életéből. Főszerepben Mae Marsh.

Csütörtök, szeptember 3 **A spanyoltáncosnő.** Rendki álli szentimentális és bünygyi dráma, 9 felvora:ban. Főszerepben Pola Negri és Antonio Mor no.

Urania-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, szeptember 1, 2 és 3. **A szerelem tragédiája.** I. rész. Sentimentális, érdekesítő dráma 10 felvona:ban. Főszerepben Mia May és Emil Jannings.

Kocsikenőcsöt

I-a hordóst lei 550 bármily kis vagy nagy mennyiségben szállít

Szappangyár Rt. — Dej

Kérjen ajánlatot többi gyártmányainkról is.

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

CLUJ, PIATA UNIRII No. 7.

Szját tőkeli: 48.000.000 lej.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely. Affil ált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsó-fehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt Nagyenyed. Arurakárrei a vasut mellett. Betéteket elfogad, váltók t lezámítol, bel- és külföldi áutalásokat tejj-sít. Safe Deposit.

Mindenféle bankszerű ügyletet előnyösen végez.

Természetes ásványviz. **Celestin**

VICHY

MA francia állam forrásai: bevált: csuszál, hólyagtántalmaknál, cukorbetegségnél, izületi fájdalmaknál.

Grand-Grille Hopital kitünően használt májbántalmaknál. gyomorfájdalmaknál.

Okodjunk az utánzatoktól. **Vichy-Etat** só lugsavas, emészthető viz házi elkészítése. **Vichy-Etat** pastillák evés után elősegítik az emésztést.

Manométereket
és mindenféle mérőműszereket készít, javítá-akat vállal
GÁSPÁR műszerész, Arad
Str. Horia I. (v. Széchenyi-u.)
Javítás végett beküldött műszereket alábbi cíccsel ellátva, rövid idő alatt vizsgálaküldöm. Telefon 315 sz.

APRÓHIRDETÉSEK

Magyarországon egy szó 8-10, vastagabb betűre 6 lej. Legnagyobb apróhirdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény. **Szombathelyi újság kiadó**

Egzsztenciával bíró jobb iparoshoz vagy kereskedőhöz adnám 23 éves polgáriasan nevelt lányomat 150 ezer lei hozmánnal. Leveleket „Fél árca” jellegre a kiadóba kérek. 9785

Uj haboskőrös háló, szalngarnitúra és egyéb be rendezési tárgyak eladók, Berthelot-(Ötvös)-u. 26.

48-55 éves, korához ille jó megelenésű vagyonos nőnek vagy női felöltség mellett becsületes vagyonszerzője vagy üzlet- és élettársa lennék. Leveleket 61 jellegre a kiadóba kérek. 9786

Ujévi képeslapokat
százanként jól szortirozva 150 leiert szállítja franco a

„SAFRUTH”
könyv- és papirkereskedés, Cluj, P. Mihai Viteazul 89.

Hegedűtanítást vállal zeneakadémista, kezdők és haladók részére. Cim a kiadóban.

Perfekt gyors és gépirónó azonnali belépésre állást keres. Ajánlatokat „Szorgalmas” jellegre a kiadóba kér.

Gabella-jegyek tengeroseben, Révész E nő nyovadüzemében Targu-Mures, megrendelhetők.

Kérjen mindenütt

Pierre

borotva-pengél.

A legjobb fémkerék, a legtökéletesebb gyártmány. Garantált minőség. 1800

Megérkeztek K. Szabó Rózsika
Cluj, Cal. Regele
Ferdinand 14. sz. (v. Wesseléyi M. u.)

nőikalap-

modellházába az idény legszebb, eredeti bécsi és párisi nőikalap újdonságai. Nagy választék a legszebb filckalapokban. Minden színben már

300 leiert.

Die Grichen kommen
mit die פרוצאן אהרונם
nach Bukarest am 7-ten
September. — Alle Anfragen wegen אהרונם לילדים ודרסים ist zu adressieren
Josef Ráth, Bukarest,
Hotel Regina.

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE
French Line

Teletu 768. sz. Telefon 768. sz.

Modede Paris

S. Eisenstädter
szücs- és szörmeüzlet,
Cluj-Kolozsvár, Piata Unirii (Főtér) 12.

Szörmebundákban, sportkabátokban, echarpok, különféle szörmekben óriási választék.
Külön angroosztály.

Fiókok: Arad, Str. Alexandri 1. Alba-Iulia, Str. Reg. Ferd. 4.

Kaiser Borax

A nagy hőség, erős napsütés káros behatással vannak a nők gyöngéd, hamvas arcborére. **Kaiser Borax**-szal való gyakori lemosások megóvják a bőrt ezen behatásoktól.

Ezért vegyen ön is még ma eredeti **Kaiser Borax-ot** a piros skatulyában.

Használjunk kizárólag כשר כשר

PLANTOL

legjobb nővényzslrt, mert ez tisztia, egészséges és kiadós!
Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan ortodox rituális előírás szerint.
Képviselet: **HARTIG & HIENZ Cluj**
Str. Julia Maviu 8. Telefon 1-18.

Luxusutazás — Gyorsutvonalak a francia kikötőkbe:

New-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
és más kikötőkbe.

Információkkal és jegyekkel szolgál:
„SARNIA” S. A. Bucurest,
Pasagiul Comédia
Táviratcim: Transatbuc. Hadcr 359

TRADE-MARK
Szerkesztőség hivatal és nyitva tartás
Cluj-Kolozsvár, Pop. (Brassa)
Feltétel: Szerkesztőség és kiadóhivatala N. Sz. —
Kéziratok kizárólag szerkesztőségbe kerüljenek. Kéziratok adunk vissza.

1925 szeptem

A likvidálás
Szomorú örösről. Szomorú véres és borzalmas szakot rögzít s jén boldogult meg, mint az Zalaegerszegről táborár l, mel tudószanatórium szenvedő ember hány áldozatát szanatóriumban nyult mult eg lázott emberm ujra feltápszk zük, hogy a jó a „követel” ol zalaegerszegi ti el a szanatórium

És mégis: elégtételt kell szegi pokol likvidáló erejét cselekedetében, szórja be a m humusszal, mel gannak meg, u A likvidált pok ki előttünk, ho nyers anyag és marad változatl sai örökké átal erők eredőivé v ben új formák politikai alakul ságos emberi vé dalmi és emberi déseken és bor az ut...

A zalaegersz nek köszönhető egy tévedésnek a tévedést boss hogy a tévedés megszüntetni. kitott pokolról annak memento hatalmi örzöng is mindig ott valamely halov nek, mely egy táziájában él v telében igaz e len hinni.

Valahogyan európai civiliz likvidálásra v Gazdasági és k gondolatainkra mindenütt po gyunk és a hely emberi megért számunkra, — rülöttünk a kiáltásainkat s vosság és üdü nak velünk sz boszorkánypör hogy a mágly nika kinzóeszk lelkünket.

De a jövő Szanatórium turjai egy-egy megvillannak hogy — Zala állás táborát, ként likvidál az a mindig j